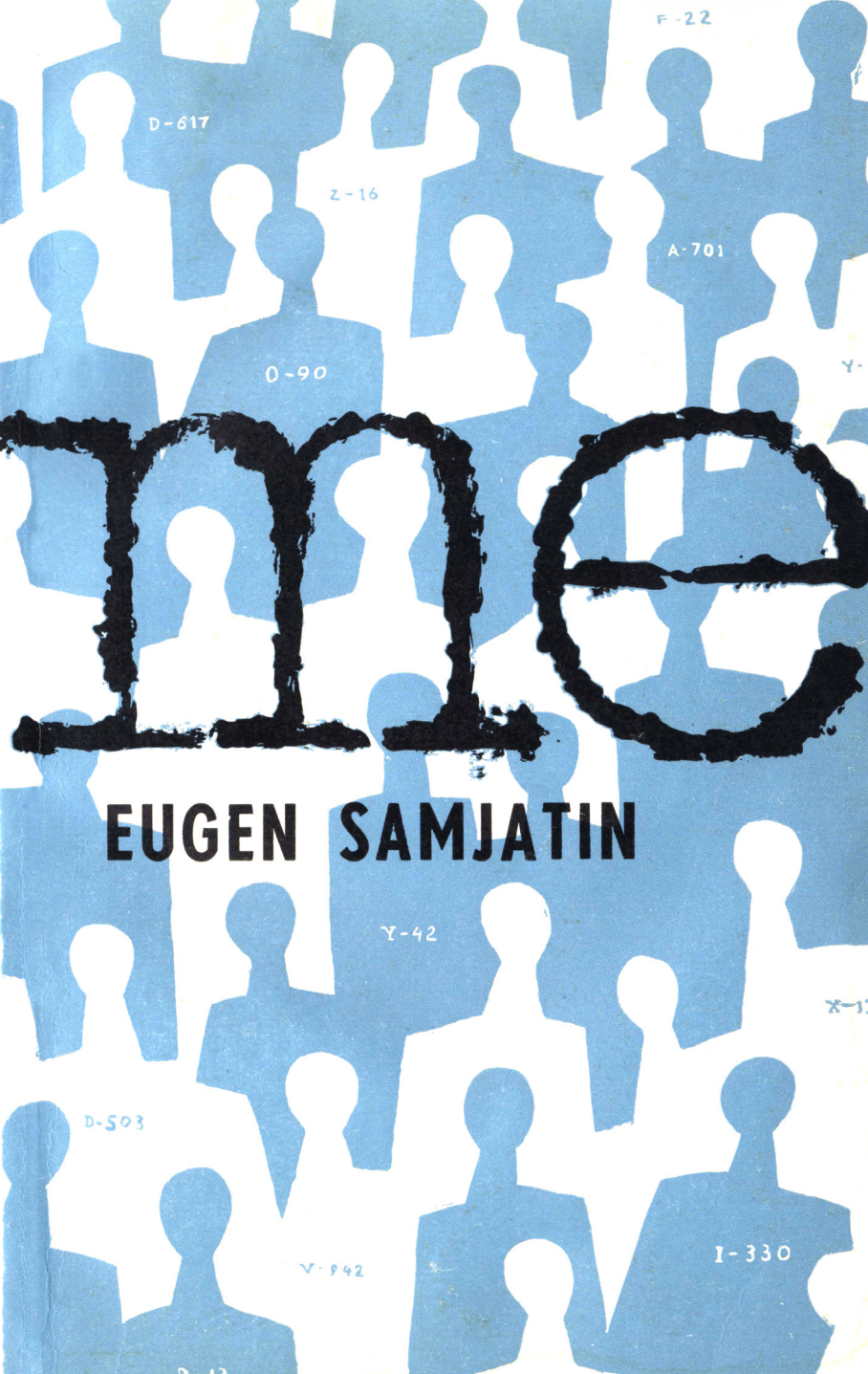

EUGEN SAMJATIN

ME

EUGEN SAMJATIN

me

ROMAANI

G

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ JYVÄSKYLÄ

Vuonna 1952 New Yorkissa ilmestyneestä
venäjänkielisestä laitoksesta

MBI

suomentanut

Juhani Konkka

näköispainos ntamo 2013

© 2013 Juhani Konkkan oikeudenomistajat

ISBN 978-952-215-450-7

tämä näköispainos julkaistaan Ahmet Ögütün teoksen
Fahrenheit 451: Usintapainos rinnalla.
Fahrenheit 451: Usintapainos toteutettiin Helsingissä
26.8.–1.9.2013

yhteistyössä

Checkpoint Helsinki / Chimney-projekti

www.checkpointhelsinki.fi

Valmistaja: *Fahrenheit 451: Usintapainos* / kirjanvalmistus

ntamo

2013

www.ntamo.net

K. J. Gummerus Osakeyhtiön kirjapainossa Jyväskylässä 1959

I. muistiinmerkontä

Konsepti:

Kuulutus

Päälinjoista viisain

Runoelma

Minä vain jäljennän — sanasta sanaan — sen,
mitä tänään on painettu VALTIOLLISEEN LEH-
TEEN:

"120 päivän kuluttua päättyy INTEGRAALIN rakentaminen. Lähellä on se suuri historiallinen hetki, jolloin ensimmäinen INTEGRAALI sinkoutuu maailmanavaruuteen. Tuhat vuotta takaperin teidän sankarilliset esi-isänne alistivat Ainoan Valtion hallittavaksi koko maapallon. Teitä odottaa vieläkin maineikkaampi sankariteko: maailmankaikkeuden valtauksen toteuttaminen lasirakenteisen, sähköistetyn, tultasyöksevän INTEGRAALIN avulla. Teidän on alistettava järjen siunaukselliseen ikekseen tuntemattomat olennot, jotka asuvat muilla planeetoilla, — kenties vielä vapauden alkukantaisessa tilassa. Jolleivät he itse ymmärrä, että me tuomme heille matemaattisesti

erehtymättömän onnen, meidän velvollisuutemme on pakottaa heidät olemaan onnellisia. Mutta ennen aseita me kokeilemme — sanaa.

Hyväntekijän nimissä ilmoitetaan Ainoan Valtion kaikille numeroille:

Jokaisen tehtävään pystyvän velvollisuus on sepittää yleistajuisia lentokirjasia, runoelmia, julistuksia ja oodeja tai muita teoksia Ainoan Valtion kauneudesta ja mahdista.

Ne tulevat olemaan ensimmäinen lastikuorma, jonka INTEGRAALI vie mukanaan.

Eläköön Ainoa Valtio, eläköön koko numerokansa, eläköön HYVÄNTEKIJÄ!”

Kirjoitan tätä ja tunnen: poskeni hehkuvat. Niin juuri: on toteutettava maailmankaikkeuden suurenmoinen yhtäläistäminen. Niin juuri: on taivutettava alkukantainen käyrä, oikaistava se yhdenmukaiseksi päälinjan kanssa. Näin sen vuoksi, että Ainoan Valtion päälinja on — suora. Suuri, jumalallinen, tarkasti vedetty, viisas päälinja — kaikista linjoista viisain...

Minä, D-503, *Integraalin* rakentaja, olen vain eräs Ainoan Valtion monista matemaatikoisista. Minun numeroihin harjaantuneella kynälläni ei ole kykyä luoda sointujen ja rytmien musiikkia. Yritän ainoastaan kirjoittaa sen, mitä näen ja ajattelen — tarkemmin: mitä me kaikki ajatellamme (nimenomaan näin: Me, ja olkoonkin tuo 'ME' muistiinpanojeni otsikkona). Pakostakin tästä

tulee yhteenveto elämästämme, Ainoan Valtion matemaattisen tarkasti lasketusta, täydellisestä elämästä, ja kun kerran niin on, eikö tästä synny itsestään, vastoin omaa tahtoani runoelma? Syn-
tyy — uskon ja tiedän sen.

Kirjoitan tätä ja tunnen: poskeni hehkuvat. Varmaan tämä on samaa, jonka kokee nainen kuultuaan ensimmäisen kerran uuden, pienenpienen, sokean ihmistaimen valtimonsykkeen sisäl-
lään. Se on vielä osa häntä, mutta samanaikaisesti jo oma minä. Ja vielä monet pitkät kuukaudet on sitä ruokittava oman elimistön mehuilla, omalla verellä, sitten synnyttävä kivulla ja laskettava Ainoan Valtion jalkojen juureen.

Minäkin olen valmis samoin kuin jokainen, — tai miltei jokainen meistä. Olen valmis.

2. merkintä

Konsepti:

Baletti

Nelisointu

X

Kevät. Vihreän Muurin takaa, luonnonvaraisilta tasangoilta tuuli lennättää joidenkin kukkien siitepölyä. Tuo imelä pöly kuivattaa huulia — niitä täytyy tuon tuostakin kostuttaa kielellä — ja varmaankin kaikilla vastaan tulevilla naisilla on makealta maistuvat huulet (miehillä myös, tietysti). Se häiritsee jonkin verran loogillista ajatteleamista.

Sen sijaan taivas! Sininen, ainoankaan pilven rumentamatta sitä (kuinka alkukantainen maku olikaan muinaisajan ihmisillä, jos heidän runoilijoitaan pystyivät innoittamaan nuo tolkkuttomat, typerästi törmäilevät höyrykasautumat). Minä rakastan — enkä erehdy jos sanon: me kaikki rakastamme ainoastaan tuollaista steriiliä, moitteetoman puhdasta taivasta. Sellaisina päivinä koko maailma näyttää valetulta samasta särkymättömästä, ikuisesti kestävästä lasista, josta on raken-

nettu Vihreä Muurimme ja kaikki meidän talomme. Sellaisina päivinä näkee ilmiöiden syvimpään siniseen pohjaan. Noihin tähän asti tuntemattomiin ihmeellisiin tasopintoihin näkee jollakin tavoin yhteydessä kaikkein tavanomaisimpaan, jokapäiväisimpään.

Tänä aamuna olin hallissa, jossa rakennetaan *Integraalia*, ja näin yhdellä kertaa lukuisat työstökoneet: vakaajien pallot pyörivät suljetuin silmin itsensä unohtaen; kahvat heilahtelivat välähdellen oikealle ja vasemmalle; vipuvarsi keinnutteli ylpeänä harteitaan, säästykseenä kuulumattomaan musiikkiin yhtyi niittausvasaran jyske. Näin yhtäkkiä tuon suurenmoisen konebaletin koko kauneuden lievästi sinertävän auringon loisteessa.

Ja edelleen kohoaa itsestään kysymys: Miksi se on — kaunis? Minkä vuoksi tanssi on — kaunis? Vastaus: sen vuoksi että se on *epävapaata* liikettä, että tanssin koko syvin sisältö on nimenomaan absoluuttisessa, esteettisessä alistuneisuudessa ideaaliseen vapaudettomuuteen. Ja jos on totta, että esi-isämme heittäytyivät tanssimaan elämänsä innoittuneimpina hetkinä (uskonnollisissa menoissa, sotajuhlissa), merkitsee se yksinomaan vain tätä: Vapaudettomuuden viettymys on vanhastaan ihmiselle orgaanisesti kuuluva, ja me, nykypäivän ihmiset, olemme siitä tietoisesti selvillä...

Lopetan myöhemmin: numerorasiassa raksahti.

Suuntaan siihen katseeni: O-90, tietysti. Ja puolen minuutin kuluttua hän on itsekin täällä — tulee hakemaan minua ulos.

Herttainen tuo O! Minusta on aina tuntunut, että hän on nimensä kaltainen: 10 cm lyhyempi kuin Äitiysnormi edellyttää — ja sen vuoksi aivan kauttaaltaan pyöreäksi sorvattu. Ruusunpunertava O — hänen suunsa — avautuu auliisti minun jokaiselle sanalleni. Ja vielä: pyöreä pehmeä poi-mu ranteessa on samanlainen kuin lapsilla.

Kun hän tuli, minussa surisi vielä täyttä päättä logiikan vauhtiratas, ja jatkuvuuden voimasta aloin puhua hänelle juuri ratkaisemastani kaavasta, johon sisältyivät koneet, tanssi, me, kaikki.

— Ihmeellistä. Eikö olekin? minä kysyin.

— Niin, ihanaa. Kevät, hymyili O-90 minulle ruusuaisesti.

Kas niin, siinä se oli: kevät... Hän puhuu kevästä. Ne naiset... Minä vaikenin.

Alhaalla. Valtakatu on täpötäynnä: tällaisella säällä on aterian jälkeinen Henkilökohtainen Tunti — sen me tavallisesti käytämme virkistyskävelyyn. Niinkuin yleensäkin Musikaalinen Tehdas soittaa nytkin kaikilla torvillaan Ainoan Valtion Marssia. Säännöllisin rivein, neljä kussakin, marssivat numerot tasajalkaa juhlallisesti — sa-tojatuhansia numeroita vaaleansinisissä unifeissa*, kullatut laatat rinnassa — valtion numerot jokai-

* Varmaankin lyhennys muinaisajan sanasta 'uniform'.

sella. Ja minä, me neljä, olemme eräs lukemattomista aalloista tässä mahtavassa virrassa. Minusta vasemmalla on O-90 (jos tätä kirjoittaisi joku karvaisista esi-isistäni tuhat vuotta takaperin, hän varmaan käyttäisi naurettavaa sanayhdistelmää 'oma kultani'); oikealla on kaksi tuntematonta numeroa, nainen ja mies.

Tahrattoman sininen taivas, lasten leluaurinko jokaisessa rintalaatassa, kasvoja, joita ei synkistä ajatusten mielettömyys... säteilyä, — ymmärrättekö: kaikki säteily lähtöisin ainoasta, hymyilevästä materiasta. Ja vaskirumpujen tahdikkaat iskut: Tra-ta-ta-tam. Tra-ta-ta-tam, auringossa kiiltelevät kupariset askelmat toinen toisensa jälkeen, te kohoatte yhä korkeammalle, päätä hui-
maavaan sineen...

Ja katso: jälleen samoin kuin aamulla hallissa näin nytkin aivan kuin ensimmäisen kerran elämässäni, — näin kaiken: järkkymättömän suorat kadut, ajoteiden säteitä suihkuavan lasin, läpi-
kuultavien talojen jumalallisen suorat rivistöt, harmaansinertävien rivistöjen nelisoinnun. Ja kas, tuntui siltä kuin eivät kokonaiset sukupolvet, vaan minä, — nimenomaan minä olen voittanut vanhan jumalan ja kukistanut vanhan elämän, nimenomaan minä luonut tämän kaiken, ja aivan kuin korkea torni pelkäsin liikauttaa kyy-närpäätänikään, jotteivät seinien, kupolien, koneiden sirpaleet vyöryisi alas...

Sitten silmänräpäys — hyppäys halki vuosisa-

tojen, c + —. Muistin (ilmeisesti assosiaatio kontrastin takia), — yhtäkkiä palautui mieleeni kuva museossa: heidän silloinen, kahdennenkymmenennen vuosisadan valtakatu, silmiä huikaisevan kirjava, sekava ihmistungos, pyöriä, eläimiä, julisteita, puita, värejä, lintuja... Ja väitetään, että niin on tosiaankin ollut — täysin mahdollista. Mutta minusta se tuntui siinä määrin epäuskottavalta, tolkuttomalta, etten voinut hillitä itseäni ja purskahdin äkkiä nauruun.

Ja heti toinen nauru kaikuna oikealta. Käännyin: silmiini osuivat valkoiset, harvinaisen hohottavan valkoiset terävät hampaat, tuntemattoman naisen kasvot.

— Suokaa anteeksi, hän sanoi, — mutta te katselitte niin innoittuneesti ympärillenne — aivan kuin eräs myytillinen jumala seitsemäntenä luomispäivänä. Minusta tuntuu kuin olisitte vakuutunut, että olette luonut minutkin. Se on minulle kovin imartelevaa...

Kaikki tämä hymyttä, sanoisinpa vielä — jollakin tavoin kunnioittavasti (ehkäpä hän tietää, että olen *Integraalin* rakentaja). Mutta en käsittä... joko silmissä tai kulmakarvoissa... oli eräänlainen outo, ärsyttävä ilme, enkä minä voi sitä mitenkään tavoittaa, antaa sille numerollista tulkintaa.

Jostakin syystä hämmennyin ja lievästi sotkeutuen rupesin perustelemaan loogillisesti nauruani. On täysin selvää, että siinä oli kontrasti, ylipääse-

mätön kuilu silloisen ja tämänpäiväisen välillä...

— Minkä vuoksi ylipääsemätön? (Mitkä valkoiset hampaat!) Kuilun ylihän voidaan heittää silta. Kuvitelkaa vain itseksenne: rummut, pataljoonat, rivistöt — se kaikki on jo ollut, ja siis seuraa...

— Niin kyllä: selvää! (Se oli hämmästyttävää ajatusten risteytymistä: hän puhui miltei minun sanoillani — samaa, jonka merkitsin paperille ennen lähtöä ulos.) — Ymmärrättehän: jopa ajatuksetkin. Näin siksi, ettei kukaan ole 'yksin', vaan 'yksi monista'. Me olemme niin samankaltaisia...

Hän:

— Oletteko vakuuttunut siitä?

Näin terävinä kulmina ohimoille kohoavat kulmakarvat — kuin x:n sakarat; jälleen sotkeuduin ties mistä syystä; katsahdin oikealle, vasemmalle — ja...

Oikealla puolellani oli hän, solakka, kimmoisan notkea kuin piiskan siima, I-330 (näin jo hänen numeronsa); vasemmalla O, täysin toisenlainen, kauttaaltaan pyöreistä pinnoista, lapsen poimu ranteessaan; nelirivistömme laidalla tuntematon miehinen numero — jonkinlainen kahdesti vääntynyt, S-kirjaimen kaltainen. Olimme kovin erilaisia.

Hän siellä oikealla, I-330, tavoitti varmaan hämentyneen katseeni ja virkkoi huohtaen:

— Niin... Mutta voi!

Itse asiassa tuo 'mutta voi' oli täysin paikallaan.

Jälleen jotakin merkitsevää hänen kasvoissaan tai äänessään...

Sanoin itselleni harvinaisella jyrkkyydellä:

— Ei mitään 'mutta voi'. Tiede edistyy, ja selvää on — jollei nyt, niin viidenkymmenen, sadan vuoden kuluttua...

— Jopa kaikkien nenätkin ovat samankalt...

— Niin, nenätkin, minä miltei huusin. — Ja jos kerran ovat — niin onko enää mitään perustetta kateudelle... Jos minun nenäni onkin nyt kuin nappi, toisen sitä vastoin...

— No, teidän nenänne on kenties jopa 'klassillinen' niinkuin oli tapana sanoa muinaisaikaan. Mutta kädet... Ei, näyttäkääpä, näyttäkääpä kätenne!

En voi sietää, että tarkastellaan käsiäni: ne ovat karvaiset, miltei pörroiset — jotakin käsittämättöntä atavismia. Ojensin käteni ja sanoin mahdollisimman välinpitämättömällä äänellä:

— Apinan.

Hän vilkaisi käsiini, sitten kasvoihini:

— Niin, mitä kiinnostavin akordi, hän mittaili minua silmillään, punnitsi kuin vaa'alla ja jälleen kehosisivat hänen kulmakarvojensa sakarat.

— Hänet on merkitty minulle, avasi O-90 suunsa ruusuisen iloisesti.

Parempi jos hän olisi vaiennut — nuo sanat eivät olleet paikallaan. Ylipäänsä tuo herttainen O... Kuinka sen sanoisin... Hänellä on väärin asennettu kielen nopeus, — kielen sekuntinopeus-

den pitää olla aina hieman pienempi ajatuksen sekuntinopeutta, ei suinkaan päinvastoin.

Valtakadun lopussa muuntajatornissa kello löi kumeasti 17. Henkilökohtainen Tunti päättyi. I-330 lähti yhdessä S:n kaltaisen miehisen numeron seurassa. Tuolla miehellä on kunnioitusta herrättävä hahmo, ja vasta nyt huomasin, että hänen kasvonsakin vaikuttivat tutuilta. Jossakin olen tavannut hänet — en vain näin äkikseltään muista missä.

Hyvästiksi I-330 naurahti minulle:

— Pistäytykää ylihuomenna auditoriossa 112.

Minä kohautin olkapäitäni:

— Jos saan määräyksen nimenomaan siihen auditorioon, jonka mainitsitte...

Hän virkkoi käsittämättömän vakuuttavasti:

— Tulette saamaan.

Tuo nainen vaikutti minuun yhtä häiritsevästi kuin sattumalta yhtälöön eksynyt jakamaton irrationaalinen luku. Olin iloinen saadessani jäädä vähäksi aikaa herttaisen O:n seuraan.

Ylitimme käsikädessä neljä valtakatua. Kulmassa hänen piti kääntyä oikealle, minun vasemmalle.

— Kuinka tahtoisinkaan tulla tänään luoksenne, laskea verhot. Nimenomaan tänään, juuri nyt... O suuntasi minuun pyöreät, siniset, kristallinkirkkaat silmänsä.

Naurettavaa. Mitä minä saatoin hänelle vastata? Hän oli luonani vasta eilen ja tietää yhtä hyvin kuin minäkin, että lähin seksuaalipäivämme

on ylihuomenna. Se oli yksinkertaisesti samanlainen 'toiveen varaslähtö' kuin (välistä vaarallinenkin) ennenaikainen kipinä sytytysmoottorissa.

Erotessa suutelin häntä kahdesti... Ei, haluan olla tarkka: suutelin kolmasti hänen ihmeellisiä, sinisiä silmiään, joita ainoakaan pilvi ei varjostanut.

Kaikkien dystopiaromaanien äiti. Eugen Samjatinin (Jevgeni Zamjatin) **Me**, kertomus rakkaudesta tulevaisuuden Ainoassa valtiossa, sai kunnian olla ensimmäinen nuoren Neuvostovaltion perustaman uuden sensuurielimen kieltämä kirja. Tekijä joutui lähtemään maanpakoon ja kuoli Pariisissa 1930-luvun lopulla. Nyt näköispainoksena julkaistava Juhani Konkan suomennos on vuodelta 1959.

Tämä näköispainos julkaistaan Helsingin juhlatiikoilla 2013 toteutetun Ahmet Ögütin teoksen *Fahrenheit 451: Uusintapainos* rinnalla. Teos nosti esiin eri aikoina absurdeista ja yllättävistä syistä sensuroituiksi tai vainotuiksi joutuneita kirjoja.

Yhteistyössä Checkpoint Helsinki
www.checkpointhelsinki.fi

näköispainos ntamo 2013

